

— избралъ за влизанне въ Франция най силната частъ отъ сѣверната ѝ граница — отъ къмъ р. Самбра, а за улеснение на това намѣрилъ за нужно по напрѣдъ да вземе Кенуа и Ландреси — и, като обсадилъ първата тѣзи малка крѣпость, той пакъ вмѣсто *рѣшителни дѣйствия* прибѣгналъ къмъ *обсади*! Като единственъ обяснение за това може да служи само казаното по горѣ за неудобствата на коалиционнитѣ армии и туй, че въ съюзната армия подъ неговото началство възникнали не съгласия между началницитѣ на съюзнитѣ войски. А между това искуситѣ, смѣли и рѣшителни дѣйствия на Виллара, които имали за слѣдствие побѣдата му при Дененъ и вземанието на Маршиеннъ, принудили принца Евгения, като сHEME обсадата на Ландреси, да отстъпи къмъ Турнѣ и до края на похода да не предприема нищо важно, тогазъ когато Вилларъ, като се усилилъ вече почти съ 20.000 души по вече отъ него, довършилъ похода съ обсадата и вземанието на Дук, Кенуа и Бушенъ. Слѣдователно всички згоди останали на страна на по слабия, отбранявшия се — Вилларъ, а всички незгоди — на страната на по силния — принца Евгения, който, както се каза, и трѣбвало, и можалъ да дѣйствува по рѣшителенъ, настѣпателенъ начинъ, и за това честта на този походъ, по право, принадлежала не нему, а на Виллара. Но не

билъ той виновния за това: никога той не билъ толкова свързанъ съ неудобствата и незгодитѣ на коалиционнитѣ армии, никога зависимостта му отъ тѣхъ не обръщала до такава степенъ въ нула всичкитѣ му собствени намѣрения и прѣдначертания, никога още измѣнчивото щастие не се обръщало тъй внезапно отъ едната страна на другата, както въ този походъ. Отъ останалитѣ слѣдъ принца Евгения писмени свѣдения може основателно да се заключи, че той лично ималъ съвсѣмъ други намѣрения за дѣйствията си и че ако би можалъ да ги приведе въ изпълнение, то би достигналъ, може би, важни и блѣскави резултати. Но рѣшително всичко било противъ него — и щастие се отмѣтало отъ него, безъ обаче да поврѣди славата му. Въ това можемъ напълно да се убѣдимъ отъ подробното разгледане на дѣйствиата му и тѣзи на Виллара въ този походъ. По поводъ на най рѣшителното дѣйствие въ този походъ — сражението при Дененъ и всичкитѣ прѣдшествували нему обстоятелства, генералъ Лоссау справедливо казва: »Това служи за урокъ, че при голѣмитѣ прѣдприятия твърдѣ педантичното вземане въ внимание всѣка отдѣлна стѣпка — е най вѣрдното нѣщо, което може да бжде приложено къмъ работата, и истинския талантъ никога не ще се съгласи съ такова тѣсно въззрѣние.«

§ 12.

Похода на принца Евгения въ 1713 година на Рейнъ.

Въ 1713 г. мира, сключенъ въ Утрехтъ между Англия и Франция и къмъ който пристѣпили и холландскитѣ генерални щати, билъ твърдѣ неизносенъ за императора, който по тѣзи причина и рѣшилъ самъ да продължава войната съ Франция, но са-

мо се съгласилъ на неутралитета на Италия и на временното прѣдаване Нидерландия на Холландия. Вслѣдствие на това императорската армия, подъ началството на принца Евгения, трѣбвало да дѣйствува само на Рейнъ, отъ границитѣ на Швейца-